

०७

सप्तमः पाठः ।

यते कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोषः ।

सन्धिपरिचयः । ०२

विजैर्ग उन्नेश्य

अन्तः सारैरकुटिलैरच्छदैः सुपरीक्षितैः ।
मन्त्रिभिर्धायते राज्यं सुस्तम्भैरिव मन्दिरम् ॥

ऋग्न उल्लेखयेहि यतिन् त्रुटि थैदि

(1). अन्तः सारैः + अकुटिलैः + अच्छदैः

(2). मन्त्रिभिः + धायते

(3). सुस्तम्भैः + इव यनाटि परिदि विजन्नेदि कल हृकि य. ऐहि दि चिट्ठि वी
अन्तेन्ते “ः” यत्र “॒” आदेशलीलामधि.

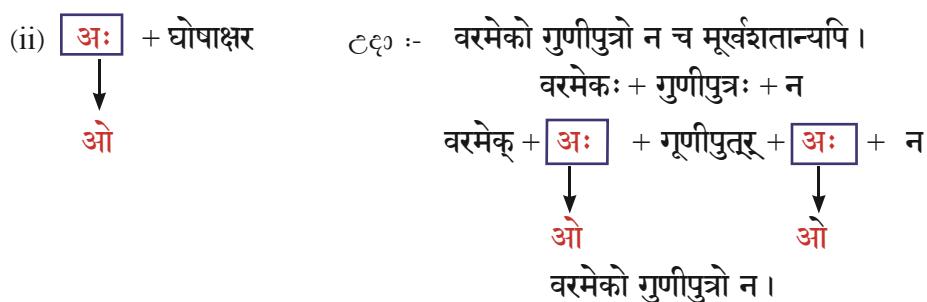
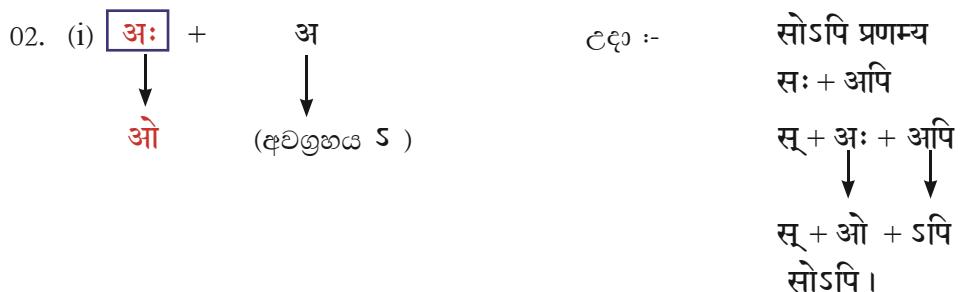
1. नामिन् अक्षरयक्षं ०८ + चैवर / चेष्टा

८१ - मन्त्रिभिः + धायते
 मन्त्रिभू + इ + : + धायते
 मन्त्रिभि + रु + धायते
 मन्त्रिभिर्धायते ।

શ્રીયાક્ષારકારક 7.1

01. અહન ઉદ્દેશાત્મકાંહી કુરી કૃત્તિ પદ વિસંજી કરનીન.

01. ન ચ તારાગણૈરપि ।
02. નૃપતેગૃહસંમાર્જનકર્તા ગોરમ્ભો નામ સેવકઃ ।
03. સવદૈવમયસ્યાપિ વિશોષો નૃપતેરયમ् ।
04. નીતિરેષા ।
05. કિં નિઃશાઙ્કો ભૂત્વા મુહુરુન્દર્દસિ વૃથા ।
06. વ્યાધિર્ભેષજસંગ્રહૈશ્ર વિવિધૈર્મચ્ચપ્રયોગૈવિષમ् ।
07. અકારैરિઙ્ગિતૈર્ગત્યા ચેષ્ટયા ભાષણેન ચ ।
08. તત્કિમાવયોરનેન વ્યાપારેણ ।

छ्रियाकारकम् 7.2

०१. अहत लृद्धिः क्षयन्ति अत्युल्प विजर्गं स नादेभृ तेऽर्था विजनादे करन्तः।

०२. गोरम्भो नाम राजसेवको गृहायातोऽपि तेनानुचितस्थान उपविष्टोऽवज्ञयार्धचन्द्रं दत्वा
निःसारितः।

०३. अकुलीनोऽपि मूर्खोऽपि भूपालं योऽत्र सेवते।
अपि संमानहीनोऽपि स सर्वत्र प्रपूज्यते ॥

०४. सोऽब्रवीत्।

०५. शूद्रो वा यदि वान्योऽपि चण्डालोऽपि जटाधरः।

०६. यत्रे कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोषः।

०७. वृद्धो वा वैराग्ययुक्तो वा शोकग्रस्तो वा।

०८. जीवत्यनाथोऽपि वने विसर्जितः।
कृतप्रयत्नोऽपि गृहे विनश्यति ॥

०९. परं ममापि भेको मेघनादो नाम मित्रं तिष्ठति।

०३. (i) **आ** **अः** : + स्वर/ घोष

०१० :- बालि**का**: गच्छन्ति ।
बालिका गच्छन्ति ।

छ्रियाकारकम् 7.3

०१. अहत जटिनँ लाकूरं स नादे कर नालत लियन्तः।

०२. अस्वस्थाः औषधं पिबन्ति ।

०३. गृहस्थाः भिक्षवे भिक्षां ददति ।

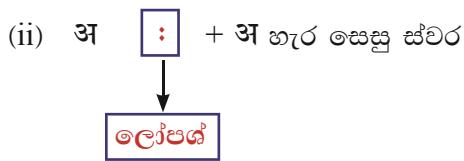
०४. सकोपाः ऊचुः ।

०५. ताः आहुः ।

०६. वीराः युद्धाद् न विभ्यति ।

०७. दुराराध्या हि राजानः पर्वता इव सर्वदा ।

०८. सुदुष्टा मन्त्रसाध्याश्च राजानः पन्नगा इव ।

क्षियाकारकम् 7.4

01. अहत चृद्धन्ते आहे विजनंदी करन्ती.

- ०१. पिंगलक आहे।
- ०२. उन्मत्त इव।
- ०३. दमनक आहे।
- ०४. दूत आहे।
- ०५. कम्बुग्रीव आहे।

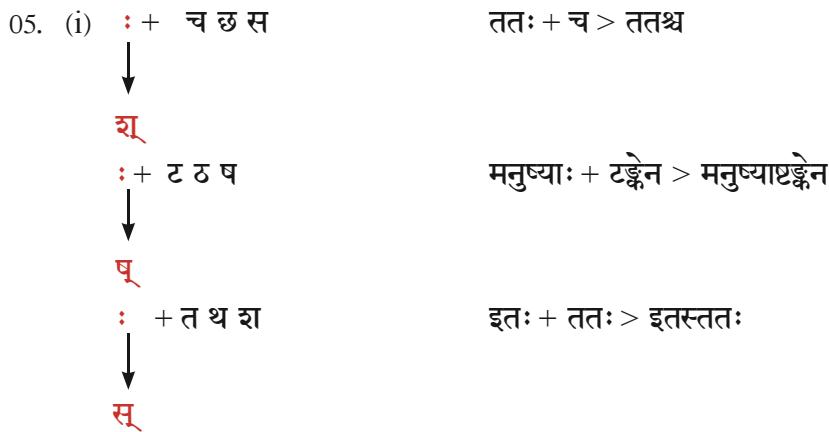
04. सः / एषः + व्यञ्जनाक्षर

:-लोपश्

क्षियाकारकम् 7.5

01. विजनंदी करन्ती.

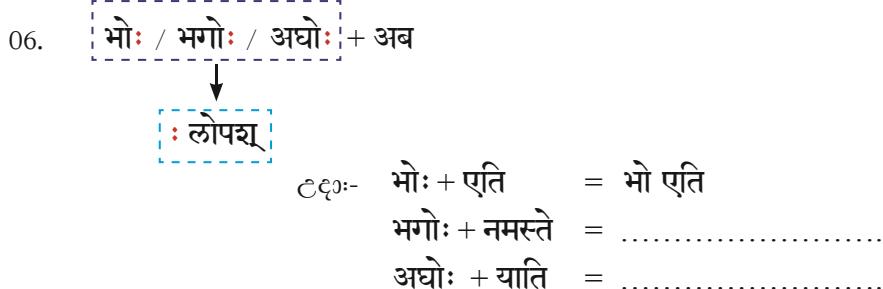
- ०१. स स्वयमेवात्मानं वधाय नियोजयति।
- ०२. स मातुलोऽपि नायातः।
- ०३. स एव निधनं याति कीलोत्पाटीव वानरः।
- ०४. स भूपतेर्देषो न तेषाम्।
- ०५. ततः स मयौक्तः।
- ०६. एष खलु तत्र न गच्छति।
- ०७. किन्तु एष कुत्र गतवान् इति न जानामि।
- ०८. एष ते प्रत्ययः।

ग्रीष्माकारकम् 7.6

01. यर्तेन उर्ध अर्द्दे पदे विजयंदि करनेन।

०१. एकश्चन्द्रस्तमो हन्ति ।
०२. नद्यश्च नार्यश्च सदृप्रभावास्तुल्यानि कूलानि कुलानि तासाम् ।
०३. शिवास्ते पन्थानः सन्तु ।
०४. अन्येद्युस्तं सार्थवाहं मिथ्याहुः ।
०५. वचस्त्र प्रयोक्तव्यं यत्रोक्तं लभते फलम् ।
०६. दयाश्च नागाश्च वहन्ति चोदिताः ।
०७. न त्वां भूयस्तोषष्यामि ।
०८. मया सुगुप्तमन्त्रस्तव नियोदितः ।
०९. अन्यथा सुप्रसादश्चेति ।
१०. अथ तस्मिन्नाते चतुरक्षिण्यामास ।

07. **प्रातः / अन्तः / पुनः + अब**

:> र् आदेश

८६:- प्रतः + अत्र > प्रातर् + अत्र = प्रातरत्र
पुनः + अपि > पुनर् + अपि = पुनरपि

क्षियाकारकम् 7.7

01. जन्मदि करन्मनः.

- ०१. अन्तः + अस्थि =
- ०२. प्रातः + आसः =
- ०३. अन्तः + आगतः =
- ०४. पुनः + उदयः =
- ०५. अन्तः + गतः =
- ०६. पुनः + भव =

08. विजर्गयते “र्” आदेश वा विवर, अरवि “र्” कारण घैत्यन्मि, तिं “र्” कारण लोपे वै.
रूप लेप जीते ज्वररास दैरज्ज वै.

८६:- पुनः + रमते
पुन् + अ + : + रमते
पुन् + आ + : + रमते
पुनारमते

क्षियाकारकम् 7.8

01. विजन्मदि करन्मनः.

- ०१. कपीरसं
- ०२. हरीरत्या
- ०३. भानूरमते
- ०४. साधूरागं

શ્રીયાક્ષારકાળ 7.8

- અહિ લદેંદાનયનું હીજાં જનું દેખાય તો તો હીજાં કરનું નથી.

૦૧. અકુલીનોऽપि મૂર્વોऽપિ ભૂપાલં યોऽત્ર સેવતે ।

અપિ સંમાનહીનોऽપિ સ સર્વત્ર પ્રપૂજ્યતે ॥

૦૨. દેવ એ મયાનીતઃ સ સંજીવકઃ ।

૦૩. શોષઃ સર્વોઽપિ મૃગજનો દૂરીભૂતસ્તિષ્ઠતિ ।

૦૪. કરટક આહ- કથમેતત् । સોऽબ્રવીત् ।

૦૫. શૂદ્રો વા યદિ વાન્યોઽપિ ચણડાલોઽપિ જટાધરઃ ।

દીક્ષિતઃ શિવમન્ત્રેણ સ ભસ્માઙ્ગીશિવો ભવેત् ॥

૦૬. તતશ્ચ હા હા મુષિતોઽસ્મિ ચિરકાલં શ્રુતો મયા તવાપવાદઃ ।

૦૭. આદિત્યચન્દ્રાવનિલોઽનલશ્ચ દ્યૌભૂમિરાપો હૃદયં યમશ્ચ ।

અહશ્ચ રાત્રિશ્ચ ઉભે ચ સંધ્યે ધર્મશ્ચ જાનાતિ નરસ્ય વૃત્તમ् ॥

૦૮. અતિપ્રસક્તઃ પુરુષૈર્યતસ્તાઃ ક્રીડન્ત કાકૈરિવ લૂનપક્ષૈઃ ।

૦૯. અઘોદ્ધિવદિત્કૃત્વા પાં પ્રાસઃ સભાં નરઃ ।

તસ્માદ્યત્તાત્પરિજ્ઞેયશ્ચહૌરતૈર્વિચક્ષણૈઃ ॥

૧૦. પૂજ્યતે યદપૂજ્યોઽપિ યદગમ્યોઽપિ ગમ્યતે ।

અર્થેમ્યોઽપિ હિ વૃદ્ધેમ્યઃ સંવૃત્તેમ્યસ્તતસ્તતઃ ॥

1. નામિનો રઃ ।

2. (i). અતોऽત્યુઃ ।

(ii). હવે

3. આદવે લોપશ् ।

4. સૈષાદ્વસે ।

5. વિસર્જનીયસ્ય સઃ ।

6. અહો રો રાત્રિષુ ।

7. ભોસઃ ભોસઃ ।

8. રઃ ।

9. રિ લોપો દીર્ઘશ્વ ।

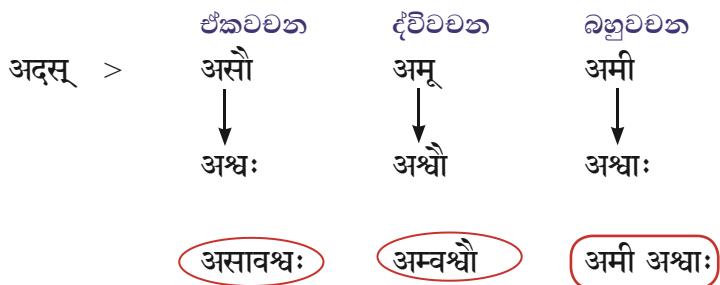
ප්‍රකාශනිභාව සන්ධීය

ප්‍රේ !

ඝහ අම්මි අංධා ඇතස්තතො දාවාන්ති ।

අම්මි අංධා: යන පද දෙක ඇය් ස්වරේ යන සන්ධී රීතියට අනුව සන්ධී කළ හැකි ය. එහෙන් මෙහි දී සන්ධී නො කෙරේ. මෙලෙස සන්ධී කළ හැකි තැන් සන්ධී නො කර, තැබීම ප්‍රකාශනිභාව නමින් හැඳින් වේ.

පළමු අවස්ථාව

01. අම්මි + ආදිත්‍යා: = ...
 02. අම්මි + අජා: = ...
 03. අම්මි + ඉත්තමා: = ...
 04. අම්මි + ඇත්තරා: = ...
 05. අම්මි + අග්‍රජා: = ...

දෙවන අවස්ථාව

මාතා ආහ - දුහිත්: | එෂ්ට්‍රං ගත්වා මාලේ ආනය |

ඩි - ඕ - එ අන්ත ද්විවචන රුප ද සන්ධී නොවේ.
 අම්මි - පදු - මාලේ

अग्नी	+	अत्र	=	.....
दम्पती	+	इव	=	.....
मणी	+	इह	=	.....
कन्ये	+	अत्र	=	.....
सधू	+	आहतुः	=	.....

ठेवना अवज्ञाव

आ, औ, उ, इ, अ, ऋ, ल, ए ऐ ओ नीपात विद्येयन येदेन विव, प्रकाशियेन जिरि. जज्ची नेना वेव.

८६ :-

- १. आ ! एवं मन्यसे ।
- २. नो अत्र स्थातव्यम् ।
- ३. उ उत्तिष्ठ ।
- ४. इ इन्द्रं पश्य ।
- ५. अ अपेहि ।

आ (आङ्) यन्हा जज्ची वेव.

आ उत्तमैः	=	ओत्तमैः (मैक्स लक्ष्मि वृ)
आ ईक्षसे	=	एक्षसे (क्षुया येंगयेहि)
आ अमृतान्	=	आमृतान् (मर्त्याणा अर्पयेहि)
आ इन्द्रतः	=	एन्द्रतः (अलिलिदि अर्पय)

अहो, आहो, उताहो, नो, हो, हहो, अथो, मिथो यन औ कारान्हत नीपात द जज्ची नेना वेव.

- अहो ! अविवेकोऽस्मद्गुपतेः ।
- अहो ! आपतितं शोभनम् ।
- अहो ! आषाढभूते ।

ବନ୍ଦରବନ ଭାଷଣୀରେ

ଶୁଣୁ ଏ ଜୀବି ନୋଲେ.

୧୯ :-

୦୧. ଦେଵଦତ୍ତ ଏହି ।
୦୨. ଆଗଚ୍ଛ କୃଷ୍ଣ ଅତ୍ର ଗୌଶ୍ଵରତି ।
୦୩. ତିଷ୍ଠ ବଧୁ ଏଷାପ୍ୟାଗଚ୍ଛତି ।
୦୪. ଶ୍ରୀଷ୍ଟ ହେ ଅତ୍ରେୟ ଗୋପି ।
୦୫. ପଶ୍ୟ ! ଗୁରୋ ଏଷ ମାଂ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କୁ ।

ବନ୍ଦରବନ ଭାଷଣୀରେ

ହେ ଆର୍ଯ୍ୟ, ହୈ ଉତ୍ତମ
ହେ ଅଗ୍ରଜ, ହୈ ଈଶ୍ଵର ଯନ୍ମାଦ୍ଵୀ ଲରିଦ୍ଵୀ ହେ, ହୈ ନିର୍ଭାତ ଏ ଜୀବିକାର୍ଯ୍ୟରେ ଯଥିନ୍ ନୋଲେ
ମୁକ୍ତାନିଯେନ୍ ମ ଜିଲ୍ଲେ.

ପରହିତନିରତାନାମାଦରୋ ନାତମକାର୍ଯ୍ୟ ।

ପରାମର୍ଶଦେଶରେ ଯେବୁଳୁଣୁଣୁଣୁ ତାମ କଠିନୁ ଶିଖିଯାଇଲେ ଭ୍ରମେଣକୁ ନାହିଁ.

ପରିଵର୍ତ୍ତନି ସଂସାରେ ମୃତଃ କୋ ବା ନ ଜାଯତେ ।

ପେରାଳେନ ଜୀବରେତି ମରୁ କଲରେକ୍ ନୁହିଁ ଏ ?

ପରୋପଦେଶବେଳାୟାଂ ଶିଷ୍ଟାଃ ସର୍ଵେ ଭବନ୍ତି ଵୈ ।

ଅନୁନ୍ତର ଉପରେକ୍ ଦେନ ଭାଷଣୀରେ ଏ ଜିଲ୍ଲେରେ ମ ଜିଶ୍ଵାସ ଯ.